

Regeringskansliet
Utbildningsdepartementet

2012-04-04
1 (5)
Dnr 2012:00217

Delredovisning av uppdrag om utveckling av kvalitet i gymnasial lärlingsutbildning.

Dnr U2010/2145,5767/GV, U2011/1694,5439,6237/GV, U2012/757/GV

Härmed redovisas punkt nr. 8 *Kunskapsuppbyggnad och kompetensförsörjning avseende yrkesutbildning*, inom Uppdrag om utveckling av kvalitet i gymnasial lärlingsutbildning, givet i särskild ordning för budgetåret 2012.

Uppdraget

Skolverket ska analysera och lämna förslag på hur myndigheten kan bidra till att kunskapen om yrkesutbildningens särskilda förutsättningar ökar. Av redovisningen ska framgå på vilket sätt myndigheten tar till vara erfarenheter från det europeiska samarbetet om yrkesutbildning. Skolverket ska även redovisa på vilket sätt yrkesutbildningens särskilda förutsättningar genomsyrar myndighetens arbete.

Denna del av uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) senast den 15 april 2012.

Bakgrund

Skolverket har i samband med den nu aktuella reformen, gymnasieskola 2011 och satsningen på yrkesvux successivt stärkt sin kompetens vad gäller yrkesutbildning. Då tolv av arton nationella program i gymnasieskolan nu är yrkesprogram är yrkesutbildning en naturlig del av Skolverkets dagliga arbete. En ny lärlingsutbildning har etablerats i gymnasieskolan och den nya gymnasiesärskolan. En satsning på lärlingsutbildning för vuxna sker även inom vuxenutbildningen.

Skolverket samverkar nu med de nationella råden för yrkesprogram i frågor som berör gymnasial yrkesutbildning. Råden är en permanent verksamhet som bl a ska analysera kvaliteten av det arbetsplatsförlagda lärandet, elevers etablering på arbetsmarknaden, följa utvecklingen inom respektive yrkesområde och analysera behovet av utbildning inom nya områden. Myndigheten har också inlett samarbete med de nyligen startade yrkesdidaktiska forskarskolorna i syfte att bevaka och sprida ny forskning inom yrkesutbildning.

I det fortsatta implementeringsuppdraget av gymnasieskola 2011, har Skolverket inlett ett samarbete med ett sjuttioal referensskolor, som ger myndigheten möjlighet att följa utvecklingen på yrkesprogrammen i ett inledningsskede. Samarbetet är för närvarande planerat att pågå de kommande tre åren, varefter en eventuell förlängning ska prövas. Syftet med programreferensskolorna är att Skolverket vill hålla sig uppdaterat om hur programmen utvecklas i enlighet med nya examensmål, programstrukturer, ämnesplaner och yrkesutgångar. Dessutom behöver Skolverket underlag i det fortsatta arbetet med Gy 2011 i form av synpunkter på kommande material och idéer till fortsatt stöd.

På myndigheten finns undervisningsråd med mångårig erfarenhet från skilda områden inom yrkesutbildning. Det kan exempelvis handla om en bakgrund som lärare, rektor, lärarutbildare eller ren arbetslivserfarenhet inom yrkesområdet. Där Skolverket saknar specifik kompetens anlitas extern expertis.

Idag pågår också ett brett samarbete kring gemensamma europeiska verktyg för ökad mobilitet och kvalitet i yrkesutbildningen, där Skolverket tar tillvara erfarenheter från andra länder.

På vilket sätt myndigheten tar till vara erfarenheter från det europeiska samarbetet om yrkesutbildning.

I arbetet med nationellt referenscentrum för information om yrkesutbildning finns en yttre referensgrupp för samverkan mellan Skolverket och övriga myndigheter. Genom referensgruppen utbyts erfarenheter och kunskap om de olika europeiska verktygen för att öka kvaliteten och underlätta rörligheten inom yrkesutbildningen. Samtliga föreskrifter för yrkesutbildning ska vara anpassade till EQF¹/NQF² – nivåer och ska revideras när NQF fastställs. Även examensmålen i gymnasieskolan har skrivits med tanke på EQF och ämnesplanerna i t.ex. moderna språk och engelska har relaterats till de språkfärdighetsnivåer som beskrivs i gemensam europeisk referensram för språk, GERS. I arbetet med att utforma och fastställa föreskrifter för relevanta yrkeskunskaper för yrkeslärare utgår Skolverket från EQF/NQF – nivåerna. Föreskrifterna utgör grund för legitimering av yrkeslärare.

Skolverket har även flera uppdrag för att underlätta mobiliteten för unga inom Europa. Ett uppdrag är bl.a. att ta fram nya betygsbilagor anpassade efter gymnasieskola 2011. Betygsbilagan, som beskriver vilka kunskaper och kompetenser en individ har förvärvat efter avslutad gymnasieutbildning på ett visst program, är ett av fem dokument i Europass. Det är Skolverket som ansvarar för detta dokument i samverkan med andra myndigheter, som Internationella programkontoret, Arbetsförmedlingen och Myndigheten för yrkeshögskolan. Skolverket ska även samordna arbetet med att införa det europeiska systemet för meritöverföring inom yrkesut-

¹ EQF (European Qualification Framework) - Europeisk referensram för kvalifikationer

² NQF (National Qualification Framework) - Nationell referensram för kvalifikationer

bildning ECVET³, i Sverige. Inom ramen för Skolverkets deltagande i det av CEDEFOP⁴ inrättade nätverket ReferNet, sammanställs information och rapporter om svensk yrkesutbildning. Uppdraget innebär bland annat en årlig sammanställning av svensk yrkesutbildning i rapporten "VET in Europe". Vidare ansvarar myndighetens bibliotek för att utveckla Cedefops databas med publikationer om yrkesutbildning i Europa, VET-bib. Genom en strukturerad omvärldsbevakning av högskolor, universitet, myndigheter och organisationer håller myndigheten sig informerad om aktuella avhandlingar, utredningar och rapporter som rör yrkesutbildning. Skolverket arbetar nu med att på olika sätt öka spridningen och användbarheten av ReferNets produkter både inom och utanför myndigheten. Till exempel har framtagningen av "VET in Europe" fördelats mellan flera enheter för att öka delaktigheten. Genom webbplatsen www.skolverket.se/refernet görs både den svenska och andra länders rapporter tillgängliga för en bredare publik. Via webbsidan kan intresserade även nå Cedefops databas och på så sätt ta del av resultaten av det europeiska samarbetet inom yrkesutbildning.

Genom att bevaka konferenser om yrkesutbildning på olika håll i Europa och fördela dessa mellan personer på Skolverket, får myndigheten en spridning av kunskap och kompetensförsörjning gällande yrkesutbildningars särskilda förutsättningar. Skolverket är också Sveriges representant i det europeiska policynätverket för livslång vägledning (ELGPN). Myndigheten ingår även i ett nordiskt nätverk för bedömning vilket inkluderar bedömning och examina inom yrkesutbildningar. Myndigheten är även landskoordinator för nordiskt nätverk för vuxnas lärande NVL.

På vilket sätt yrkesutbildningens särskilda förutsättningar genomsyrar myndighetens arbete.

Förutom vad som redovisats ovan kan följande framhållas.

De reformerade skolformerna inom främst ungdoms- och vuxenutbildningarna har tydligare fokus mot arbetsmarknaden, vilket också kräver ett nytt sätt att arbeta med utbildningsfrågorna på myndigheten.

Eftersom yrkesutbildningen både är beroende av och påverkar många olika intressenter avser Skolverket att fortsätta att utveckla samverkan med branscher och arbetsgivare, inom t.ex. SKL, Svenskt Näringsliv och närliggande organisationer, som i många fall utgår från produktionens villkor snarare än utbildningens.

Flera frågor som rör yrkesutbildning tas upp och behandlas i de nationella programråden, t.ex. vad gäller kompetenskrav för yrkeslärare, statistik, information och analysunderlag. Genom detta reglerade samarbetet med arbetslivet har myndig-

³ ECVET (European Accumulation and Transfer Credit System for Vocational Education and Training) - Europeiskt system för meritöverföring inom yrkesutbildning

⁴ CEDEFOP (European Centre for the Development of Vocational Training) Europeiskt centrum för utveckling av yrkesutbildning med säte i Thessaloniki,

hetens olika avdelningar kommit att påverkas av yrkesutbildningarnas särskilda förutsättning i olika beslutsprocesser.

Genom uppdraget att pröva ansökningar från skolhuvudmännen om särskilda varianter och riksrekryterande utbildningar, bl.a. sådana med egna examensmål, samt att kvalitetssäkra förslag på nya nationella kurser, kommer myndigheten att behöva analysera och hantera nya frågeställningar, problem och utvecklingsbehov som rör yrkesutbildningsfrågor på såväl nationell som regional och lokal nivå.

Ett ökat fokus på yrkesutbildning har också inneburit fler riktade insatser där olika enheter samarbetar, för att exempelvis stödja en likvärdig bedömning i yrkesämnen. Satsningar på yrkesvux, lärlingsutbildning för vuxna samt försöksverksamheten med gymnasial lärlingsutbildning har inneburit ett ökat samarbete mellan olika avdelningar, i såväl beslutshandling, konferensverksamhet som i hantering av statsbidrag och uppföljning. Det samarbetet blir alltmer synligt i det fortsatta arbetet inom den reformerade yrkesutbildningen bl.a. genom införandet av VUX2012 och GYS2013.

Det är viktigt att den samlade kompetensen om yrkesutbildning på myndigheten tas tillvara i hela Skolverket. För att möta behoven av information och vägledning om yrkesutbildning och dess särskilda förutsättningar behöver flera olika kompetenser om yrkesutbildningsfrågor tas tillvara. Samverkan med de nationella programråden för yrkesprogrammen kräver också en organisation där olika kompetenser inom myndigheten samverkar i större utsträckning vid bl.a. uppföljning, utvärdering, framtagande av nya ämnesplaner etc.

Det är viktigt att ha nätverk mellan avdelningarna, så att flera avdelningar kan använda de redan etablerade kontakter som Skolverket har med referensskolor för bl.a. konsultation vid framtagandet av nytt utvecklings- och stödmaterial. Myndigheten behöver också inkludera yrkesutbildningen på ett tydligt sätt i sin kommunikation med olika intressenter i samhället, såväl i det talade och skrivna som i bildspråk. Det kan handla om när vi t.ex. beskriver vår verksamhet i årsredovisningar, lägesrapporter mm. Det är viktigt att informationen på webben är lättillgänglig för olika målgrupper.

I genomförandet av olika insatser som berör arbetsgivares medverkan behöver det arbetsplatsförlagda lärandet synliggöras som en naturlig del av såväl den gymnasiala yrkesutbildningen som yrkesinriktad gymnasial vuxenutbildning, yrkesintroduktion och gymnasiesärskolan.

Förslag på hur myndigheten kan bidra till att kunskapen om yrkesutbildningens särskilda förutsättningar ökar.

Regeringen har uppdragit åt Skolverket att inom sju olika områden utveckla yrkesutbildningarna inom gymnasieskolan och gymnasiesärskolan. Uppdraget bygger på

ett förslag som Skolverket utarbetat på regeringens uppdrag. Arbetet med dessa utvecklingsområden kommer att öka kunskapen om yrkesutbildningens särskilda förutsättningar. Redovisningarna av de olika områdena kommer sannolikt att visa på behov av ytterligare insatser genom nya uppdrag från regeringen.

Arbetslösheten bland ungdomar fortsätter att öka samtidigt som statistik visar på vikande intresse för yrkesutbildning. Skolverket föreslår därför att regeringen ger myndigheten i uppdrag att genomföra informationsinsatser i syfte att öka kunskapen i samhället om yrkesutbildningars förutsättningar och möjligheter, gärna med ett jämställdhetsperspektiv.

Det är väsentligt att såväl ungdomar som arbetsgivare och fackliga organisationer ökar sitt intresse för yrkesutbildningens särskilda förutsättningar.

Anna Ekström
Generaldirektör

Allan Pinaitis
Undervisningsråd

I ärendets slutliga handläggning har Camilla Asp, Ragnar Eliasson, Ann Charlotte Gunnarson, Tommy Lagergren, Ulrika Lindén, Eva Lindgren, Staffan Lundh samt Helén Ängmo i Skolverkets ledningsgrupp deltagit.